

Melissa Lurquin

GO! KTA GITO, Sint-Amandsberg (Gent)

Contact: lurquin.melissa@atheneum-groenkouter.be

Een boeiend talenbeleid in een tso-/bso-school

1. Context

GO! KTA GITO Groenkouter is een multiculturele technische en beroepsschool in Sint-Amandsberg (Gent) die 28 nationaliteiten en moedertalen telt. Je vindt er kinderen van Marokkaanse, Iraakse, Poolse, Tunesische, Ghanese, Albanese, Dominicaanse, Slowaakse, Vlaamse, enz. afkomst. De meest vertegenwoordigde groepen zijn Turken en Bulgaren.

Nationaliteit of origine zijn op onze school niet de enige factoren die leerlingen van elkaar onderscheiden. Leerlingen verschillen ook onderling in de tijd die ze al in België zijn. Sommigen wonen sinds een paar jaar in België, anderen zijn er geboren en een summiere – maar niet kleine – groep vertoeft pas sinds een paar maanden in het land. Allemaal zijn ze uniek en hebben ze hun eigen verhaal en achtergrond. Allemaal delen ze dezelfde school en hebben ze een belangrijk gemeenschappelijk kenmerk: hun meertaligheid. De grote variëteit aan gesproken talen draagt zonder enige twijfel bij tot het kleurrijke karakter van Groenkouter.

Men zou kunnen denken dat de grote verscheidenheid aan culturen en talen de nood bij de leerlingen verhoogt om het Nederlands te gebruiken om met elkaar te kunnen communiceren. Het zou verkeerd zijn om te stellen dat dat nooit het geval is. Toch wordt GO! KTA GITO Groenkouter steeds meer geconfronteerd met het feit dat een groot aantal leerlingen het Nederlands enkel op school gebruikt. Voor veel van onze adolescenten is de school de enige plek waar ze het Nederlands moeten gebruiken. Zodra de schooldag erop zit, schakelen ze over naar hun moedertaal. Op bijna geen enkel moment zullen ze zich buiten de schoolmuren genoodzaakt voelen om het Nederlands in te zetten. Het Nederlands moet met andere woorden wachten tot de schoolbel de start van een nieuwe lesdag inluidt.

Dit impliceert enerzijds dat de taalontwikkeling bij deze jongeren trager verloopt. Anderzijds betekent het ook dat leerkrachten geconfronteerd worden met een groeiend aantal leerlingen die niet langer gemotiveerd zijn om het Nederlands helemaal onder de knie te krijgen. En neen, deze stelling komt niet – in tegenstelling tot wat sommigen misschien zullen denken – uit de mond van een gefrustreerde taalleerkracht. Het zijn de leerlingen zelf die de confrontatie aangaan met hun leraren en opvoeders. Zij zijn diegenen die hun leerkrachten erop wijzen dat zij ook zonder een goede taalbeheersing een job zullen vinden en geld kunnen verdienen. Concrete voorbeelden worden hierbij aangehaald om het argument extra draagkracht te geven. Het is nodeloos te zeggen dat het voor de onderwijs- of opvoedkundige niet evident is om een tegenargument te vinden, want de realiteit valt nu eenmaal niet te ontkennen.

2. Taalvaardigheidsonderwijs

Vanuit deze benadering kunnen twee interessante vragen gesteld worden:

1. Hoe komt het dat heel wat jongeren in onze school weinig nood ervaren om zich het Nederlands eigen te maken?
2. Wat proberen wij, als school, daaraan te doen?

Enerzijds probeert deze bijdrage een beeld te schetsen van de context waarin deze meertalige jongeren opgroeien en geeft deze bijdrage inzicht in de geringe noodzaak die ze ervaren om het Nederlands te leren. Anderzijds wil deze tekst enkele acties in de kijker zetten die de school onderneemt om de leerlingen te stimuleren om het Nederlands te gebruiken. Sinds het decreet aangaande gelijke onderwijskansen in 2002 het licht zag, wordt er vanuit het GOK-beleid immers hard gewerkt aan taalvaardigheidsonderwijs en levert de school heel wat inspanningen om de taalvaardigheid van de leerlingen te verhogen.

Hoe komt het dan dat jongeren het niet langer een opportuniteit vinden om het Nederlands te leren? Om deze vraag te kunnen beantwoorden, moet gekeken worden

naar de maatschappelijke ontwikkelingen van de afgelopen jaren en hierbij naar de demografie van de stad Gent. Een studie van de taalanalisten Dilek Durmaz en Antonia Mihaylova-Erauw (die terug te vinden is op de website van ‘De Taalbrug’) kan hierbij helpen. De studie wijst uit dat in Gent een groot aantal mensen van Turkse en Bulgaarse origine terug te vinden zijn. Durmaz stelt dat “[d]oordat ze met grote aantallen aanwezig zijn en geconcentreerd wonen in bepaalde wijken, velen onder hen het vaak niet nodig [vinden] om het Nederlands te leren. De meeste kinderen die nu op de schoolbanken zitten, zijn successief tweetalig. Zij komen pas met het Nederlands in contact op school. Vaak spreken ze noch thuis, noch met vrienden de Nederlandse taal. In het aanleren van het Nederlands speelt de school dus een belangrijke rol voor het meertalige kind”. Deze studie, gepubliceerd in het voorjaar van 2018, strookt volledig met de ervaringen in Groenkouter.

3. Talenbeleid op maat

Via het talenbeleid gaat Groenkouter de uitdaging aan om de leerlingen te helpen en te motiveren in hun talige leerproces. Elk jaar wordt gesleuteld aan het beleid en worden lopende acties bijgestuurd of nieuwe dingen uitgetoetst. Een belangrijke pijler in dit talenbeleid is dat het gedragen wordt door het volledige leerkrachtenteam. Het is niet enkel de taak van de taalleerkrachten om de taalvaardigheid van de leerlingen te verhogen, maar de opdracht van elke leraar. Groenkouter verwacht met andere woorden van elke leerkracht een open geest aangaande de meertaligheid van de leerlingen en een constructieve houding wanneer leerlingen taalfouten maken in de les. Vanuit het talenbeleid worden de niet-taalleerkrachten hierin ondersteund. Er worden daarnaast ook voorstellen tot nascholingen gedaan waar leerkrachten op kunnen intekenen. Collega’s vinden ook steun in hun vakgroep hiervoor.

Het talenbeleid wordt gestuurd vanuit de gelijknamige werkgroep. Leerkrachten vanuit verschillende vakgroepen (en dus niet enkel taalleerkrachten) denken na over het reilen en zeilen van het beleid en zetten hun schouders onder het organiseren of uitdenken van taalacties. De taalweken zijn hier een goed voorbeeld van. Deze hebben als doel de leerlingen te motiveren om aan hun taalvaardigheid te werken. Tijdens de taalweken wordt er een bepaald thema aangekaart in elke les. Zo organiseerde de school de week van het voorlezen, de week van meertaligheid, de week van het lidwoord, de week van de taalspelletjes, de week van poëzie, enz.

Ook het ambassadeursproject is een initiatief van de werkgroep. Inspireren is het doel van deze actie. Dit initiatief is gebaseerd op het gelijknamige project van Stad Gent, waarbij meertalige ambassadeurs (personen van buiten de school) de leerlingen komen toespreken over het belang van het behalen van een diploma en het goed beheersen van de Nederlandse taal. In de Groenkouterversie van dit project zijn het geen onbe-

kenden, maar wel eigen leerkrachten of opvoeders die hun verhaal komen doen. Op onze school werkt er bijvoorbeeld een leerkracht houtbewerking die op jonge leeftijd uit Albanië naar Gent verhuisde en in onze OKAN-klas terecht kwam. Een andere collega, een taalleerkracht van Tunesische origine, groeide op in armoede en bleef ondanks moeilijkheden doorzetten en investeren in zijn toekomst. Ook in het opvoedersteam zijn er meertalige personen terug te vinden. De getuigenissen van deze ambassadeurs, van leerkrachten die dicht bij de leerlingen staan, worden steeds warm onthaald. Leerlingen luisteren geboeid naar de verhalen en kunnen zich identificeren met de personen die voor de klas staan.

In de les blijft de voertaal het Nederlands, maar leerlingen met dezelfde moedertaal kunnen elkaar steeds helpen wanneer een bepaalde opdracht of een bepaald woord niet begrepen wordt. Leerkrachten geven ook 10% van het totaalcijfer op de inzet die de leerling vertoont om het Nederlands te leren. Dat gebeurt via een SAM-schaal. Dit impliceert dat leerlingen die de taal niet machtig zijn, maar toch hun uiterste best doen, hiervoor een hoge score kunnen behalen.

Daarnaast hebben we op onze school een taalcoach. Deze leerkracht begeleidt leerlingen die uit de OKAN-klas komen in het ontwikkelen van hun taalvaardigheid in een persoonlijk ontwikkeld leertraject. Ook leerlingen die taalzwak zijn, kunnen bij de taalcoach terecht. Leerlingen halen tijdens de sessies met de taalcoach zelf aan waarmee ze het moeilijk hebben: woordenschat in de les aardrijkskunde, een opdracht voor het vak PAV, enz. Wekelijks worden moeilijkheden besproken, ingeoeffend en bijgewerkt. Ondanks het feit dat deze begeleiding niet vrijblijvend is, leert de ervaring dat het merendeel van de leerlingen plichtsbewust komt opdagen en de aangeboden hulp met beide handen grijpt. Per rapportperiode komen de taalcoach, de vervolgcoach en de zorgcoördinator samen om de evolutie van de leerlingen te bespreken. Nieuwe doorstromers worden tijdens dit overleg ook aangehaald. De taalcoach schrijft daarnaast een apart rapportcommentaar waarin de inzet, de motivatie en de evolutie van de leerling besproken worden.

Een ander initiatief is de taaltest Diataal. Door deze leesproef wordt een beeld geschetst van het leesniveau van de leerlingen. De leerlingen van het eerste jaar nemen deze test af in september. De leerlingen van het tweede en derde jaar leggen de leestoets af in juni. Hun resultaten worden steeds vergeleken met de scores van de laatste testafname. Op basis hiervan krijgen de leerlingen remediëringsoefeningen.

De leerlingen van het eerste middelbaar kunnen tussen de middag terecht in 'Broodje Nederlands'. De leerlingen kiezen er zelf voor om niet te eten in de refter, waar geen Nederlands wordt gesproken, maar komen naar het gezellige klaslokaal dat is ingericht als een salon. Daar eten ze samen met de begeleider en praten ze over allerlei zaken. De begeleider voorziet ook in taalspelletjes (bv. taalbingo), in Nederlandstalige muziek met daaraan gekoppeld een luisteroefening, enz.

4. Jongeren motiveren

GO!KTA-GITO Groenkouter hanteert deze acties om te blijven sleutelen aan de taalvaardigheid van de leerlingen. Het motiveren van leerlingen is daarbij een heel belangrijke factor. De hamvraag die hier gesteld moet worden, is: “wat motiveert hen?” Tijdens het laatste ‘Broodje Nederlands’ dit schooljaar vroeg ik het aan mijn leerlingen. Ze gaven aan dat ze de lopende taalacties op school wel positief vonden. De grootste motivator bleek voor hen toch wel hun ouders en familieleden. Het feit dat er thuis geen Nederlands wordt gebruikt, maakt het voor de jongeren moeilijker om zich in te zetten.

De term ‘ouderparticipatie’ springt dan onmiddellijk in het oog. De invloed van de school op de ouders blijft in onze ervaring enigszins beperkt. Toch wordt er ook vanuit deze hoek gewerkt om ouders zo veel mogelijk te betrekken in het schoolgebeuren.

Groenkouter zet zich al jaren in om meertalige leerlingen te ondersteunen en te begeleiden en zal dat ook met veel enthousiasme in de toekomst blijven doen. GO! KTA GITO Groenkouter heeft een hart voor al haar leerlingen, ongeacht hun afkomst.